

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3014/2018. (I. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék 4.Pf.21.367/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély (a továbbiakban: indítványozó), jogi képviselővel (dr. Gyönyörű Zoltán, 1027 Budapest, Frankel Leó út 5., magaspöldszint 3.) eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Szolnoki Törvényszék 4.Pf.21.367/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az indítványozó (a támadott bírói döntés szerinti perben felperes) a Tisza Takarékszövetkezettel (5435 Martfű, Ó Nagy Benjámín út 1.) (a támadott bírói döntés szerinti perben alperes, a továbbiakban: alperes) 2001. június 12-én lakáscélú kölcsönszerződést kötött.
- [3] 2.1. Az alperes a kamatváltozásokról az indítványozót többször értesítette, aki – első ízben 2001 októberében – késelelembe esett. Végül az alperes 2009. március 26-án a szerződést felmondta, a közjegyzőtől fizetési meghagyás kibocsátását kérte az indítványozóval és kezeseivel szemben. A kibocsátott fizetési meghagyással szemben az indítványozó nyújtott be ellentmondást, a készfizető kezeseinek vonatkozásában a fizetési meghagyás ellentmondás hiányában jogerőssé vált. A perré alakult eljárásban az alperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az indítványozót a kölcsön és kamatai megfizetésére.
- [4] A Szolnoki Városi Bíróság 5.P.22.395/2010/4. számú ítéletében az indítványozót – az alkotmányjogi panasszal érintett per tárgyát képező kölcsönszerződéssel összefüggésben – kötelezte a kölcsön és kamatai megfizetésére. Ezen bírósági döntés alapján az indítványozóval, mint adóssal szemben a Szolnoki Városi Bíróság 2012. április 4-én 1101-5.Vh.306/2012. szám alatt végrehajtási lapot állított ki, melynek következtében indult végrehajtási eljárás azóta is folyamatban van.
- [5] 2.2. Az indítványozó ezt követően a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt kereseti kérelmet terjesztett elő. A Szolnoki Törvényszék ítéletében a kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapította.
- [6] Az ítélettel szemben az alperes nyújtott be fellebbezést. A Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a fellebbezést alaptalannak találta és a kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapító elsőfokú döntést helyben hagyta.
- [7] 2.3. Az indítványozó e kölcsönszerződés érvénytelensége iránti per befejeződése előtt, a folyamatban lévő végrehajtási eljárás megszüntetése iránt keresetet nyújtott be, melyben arra hivatkozott, hogy kölcsönszerződésük fogyasztási kölcsönszerződésnek minősül, ennek megfelelő jogszabályi rendelkezések értelmében tisztességtelen és érvénytelen. Utalt arra, hogy az alperes vele szemben nem számolt el, neki az alperessel szemben tartozása nem áll fenn, az alperesi követelés megszűnt, és kérte a végrehajtás felfüggesztését is. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy a végrehajtás a végrehajtási lap kiállításával megindult, így nem kérdőjelezhető meg a jogügylet érvényessége; az indítványozó által hivatkozott semmisségi okok nem állnak fenn.
- [8] Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 368. § rendelkezései alapján elutasította. A bíróság abból indult ki, hogy a végrehajtási lap kibocsátását megelőzően e kölcsönszerződéssel kapcsolatban peres eljárás volt folyamatban. Az indítványozónak

az alapkövetelés vitatására a peres eljárásban lett volna lehetősége, a végrehajtás megszüntetése iránti per nem speciális jogorvoslat, és az alapkövetelés elbírálására végrehajtás megszüntetése iránti perben – a végrehajtási lap kibocsátását követően – a bíróságnak nincs törvényes lehetősége. Rámutatott a bíróság arra is, hogy a peres eljárásban a végrehajtandó követelésről már érdemben döntöttek, az erről szóló jogerős ítélet alapján a bíróság a végrehajtási lapot kiállította. A végrehajtás megszüntetése iránti perben a végrehajtandó követelésre vonatkozó érdemi jogvitának további helye nincs, hiszen a jogvitában az indítványozó valójában a végrehajtási alapjául szolgáló ítélet marasztaló rendelkezését sérelmezi, a jogerős ítéletben megállapított fizetési kötelezettséget azonban a Pp. 368. §-ában írt feltételek megvalósulása hiányában nem lehet vitássá tenni.

- [9] 2.4. Az ítélet ellen az indítványozó fellebbezéssel élt, melyben elsődlegesen az ítélet megváltoztatását és a végrehajtási eljárás megszüntetését, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Fellebbezésében kifejtette, hogy a jogerős ítélet a szerződés érvénytelenségéről semmilyen megállapítást nem tartalmazott, mert a korábbi per tárgya nem a szerződés érvénytelensége volt. Hivatkozott arra, hogy ebben a tárgyban a Szolnoki Törvényszék előtt peres eljárás volt folyamatban, amely perben az indítványozó a teljes kölcsönszerződés érvénytelenségének, az érvénytelenség jogkövetkezményei levonása nélkül történő megállapítása iránt terjesztett elő kereseti kérelmet. A perben a Szegedi Ítéltábla időközben meghozott jogerős ítéletében megállapította, hogy a kölcsönszerződés a teljes hiteldíjmutató hiánya miatt semmis. Az indítványozó szerint ezért a kölcsönszerződés érvényesen nem jött létre. Fellebbezésében utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság a tájékoztatási kötelezettsége elmulasztásával eljárási szabályt sértett. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az ügyben eljáró végrehajtót a végrehajtási eljárásban megtérült követelés összege, az eljárással kapcsolatban felmerült költségek, díjak, az azokat megalapozó körülmények és az általa lefolytatott eljárási cselekmény tekintetében nem nyilatkozta és jogszabálysértően mulasztotta el az indítványozó vitatása ellenére az alperesi követelés összegszerűségének a vizsgálatát.
- [10] Az indítványozó utalt arra, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló jogerős ítélet meghozatala előtt a végrehajtani kívánt követelés érvénytelenségére vonatkozó később született jogerős ítélet hiányában az indítványozónak erre még nem volt lehetősége hivatkozni, ezért a perbeli végrehajtás megszüntetésének a törvényi feltételei fennállnak.
- [11] Az alperes az elsőfokú bíróság ítéletének helyben hagyását kérte annak helyes indokaira utalással.
- [12] A másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék az indítványozó fellebbezését nem találta alaposnak, és az elsőfokú ítéletet 4.Pf.21.367/2016/4. számú ítéletében helybenhagyta.
- [13] A törvényszék hangsúlyozta, hogy a perbeli szerződés alapján indult marasztalási perben az indítványozónak lehetősége volt – érvénytelenségi kifogás keretében – hivatkozni a szerződés érvénytelenségére, amelyet azonban nem tett meg. A törvényszék szerint „[ö]nmagában az a körülmény, hogy egy másik eljárásban hozott ítélet az érvénytelenséget megállapította, a jogerős marasztaló ítéletet nem teszi hatálytalanná. Nem maga az ítélet az a tény, amelyre [az indítványozó] hivatkozhatott volna a marasztalási perben, hanem az érvénytelenség, amelynek okai már a szerződés megkötésekor fennálltak. Ezeket az okokat [az indítványozó] az alapeljárásban is felhozhatta volna, az okok a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban is közölhetőek voltak. A fentiekre figyelemmel [az indítványozó] a Pp. 368. § a) és b) pontja szerinti feltétel fennállását nem tudta bizonyítani; az általa hivatkozott indokok alapján a végrehajtás nem szüntethető meg. [Az indítványozó] által hivatkozott jogerős ítélet egyébként semmilyen rendelkezést nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a jogerős marasztaló ítélet hatályát vesztené. Nincs olyan egyéb jogszabály sem, amely úgy rendelkezik, hogy a végrehajtási lappal indult végrehajtás megszüntetése iránti perben a jogerős ítélet szerinti marasztalást jogalap vagy összecszerűség tekintetében vizsgálni lehetne. A jogerős marasztalás felülbíráhatóságának jogintézménye a perújítási eljárás. [Az indítványozó] azonban nem perújítási kérelmet terjesztett elő. Mindezek alapján [az indítványozó] által hivatkozott eljárási szabályok megsértése sem valósult meg, mert az elsőfokú bíróságnak nem volt tájékoztatási kötelezettsége a szerződés érvénytelenségével illetve [az indítványozói] teljesítményekkel kapcsolatos bizonyítás tekintetében.” A törvényszék ugyanakkor helyállónak találta az indítványozó fellebbezésében előadott érvelését, hogy az elsőfokú bíróságnak meg kellett volna keresnie a végrehajtót az eljárással kapcsolatban felmerült költségek, díj, az azokat megalapozó körülmények és az általa lefolytatott eljárási cselekményeket tartalmazó nyilatkozat tekintetében a Pp. 370/A. § (5) bekezdése alapján.

- [14] E mulasztást azonban úgy értékelte, hogy „[e]z az eljárási szabálysértés azonban a végrehajtás megszüntethetőségének hiányában nem volt kihatással az érdemi döntésre, így a tárgyalás megisméltése, illetve kiegészítése nem szükséges.”
- [15] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [16] 3.1. Ebben állította, hogy a Szolnoki Törvényszék támadott ítéletében „kirívóan jogellenes” értelmezést adott a Pp. 368. § a) pontja tekintetében, így a bíróság jogalkalmazó tevékenysége súlyosan sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit. Állította, hogy a támadott döntés az indítványozó bírósághoz való fordulása jogát „kiüresítette”, jogorvoslati jogát „elvonta”.
- [17] Az indítványozó hivatkozott az Emberi Jogok Európai Egyezmény 6. cikk (1) §-ára és az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatára. Az indítványozó alapvető alkotmányjogi jellegű kérdésként jelöli meg, hogy érvénytelen követelés alapján folytatható-e bírósági végrehajtási eljárás. Indokolásában előadta, hogy „jogerős ítélettel megállapított érvénytelen szerződésen alapuló érvénytelen követelésre vonatkozóan végrehajtási lapot sem lehetett volna jogszerűen kiállítani, ezért a végrehajtási eljárást meg kellett volna szüntetni.” Hivatkozott az indítványozó az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pontjára, miszerint „az érvénytelenség általános jogkövetkezménye az, hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, vagyis a felek által célzott joghatások nem érhetők el. Ez az a jogkövetkezmény, amelyet semmisség esetén a bíróságnak hivatalból kell alkalmaznia, illetve amelyre – ha törvény kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat.” Állította, hogy neki „a végrehajtani kívánt követelés érvénytelenségére a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban (erre vonatkozó jogerős ítélet hiányában) nem volt lehetősége” hivatkozni. Álláspontja szerint a Pp. 368. § a) pontja alapján lehetőség lenne a perbeli végrehajtás megszüntetésére, minthogy erre nem került sor, a Szolnoki Törvényszék a tisztességes eljáráshoz való jogát sértette „alaptörvény-ellenes”, „önkényes” és „szűkítő” jogértelmezésével. Ezáltal „jogbizonytalanságot eredményezett”. Érveit a jogvita érdemi elbírálását illetően akként összegezte, hogy „határidő nélkül lehet hivatkozni szerződés semmisségére és így érvénytelen követelésre vonatkozóan bírósági végrehajtási eljárás sem folytatható.”
- [18] 3.2. Az indítványozó továbbá arra hivatkozott, hogy a sérelmezett bírói döntés sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és az Alaptörvény 28. cikkét, mert „egy kötelmi jogi igény tekintetében a szerződés érvénytelenségét megállapító jogerős ítélet ellenére egy (a szerződés érvénytelenségét megállapító jogerős ítélet meghozatalát megelőző) korábbi marasztaló ítélet alapján nem rendelkezik az érvénytelen követelés alapján foganatosított végrehajtás megszüntetéséről.”
- [19] Érvelésében idézte az indítványozó az Alkotmánybíróság 9/1992. (I. 30.) AB határozatát valamint a 21/1993. (II. 2.) AB határozatát jogbiztonság tekintetében. Álláspontja szerint a jogállamiság elve azáltal sérül, hogy a Pp. 368. §-a és a 269. §-a a „végrehajtás megszüntetési és korlátozási per indításának feltételeit illetően indokolatlanul különbséget tesz a végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal, valamint a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás között”. Az indítványozó nézete szerint ez megalapozza a hivatkozott jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét. Arra hivatkozott továbbá, hogy a Pp. 368. § a) pontja sérti a „normavilágosság elvét” és állította, hogy „a bíróság számára önkényes jogértelmezés tárgyává teszi a perindítás okainak, illetve annak fennálltának mérlegelését”. Sérelmezte, hogy a Szolnoki Törvényszék döntése nyomán „két ellentétes tartalmú ítélet került meghozatalra.”
- [20] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [21] A befogadhatóság további feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [22] 4.1. Az indítványozó által hivatkozott Alaptörvény B) cikke (1) bekezdése és az Alaptörvény 28. cikke vonatkozásában az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az Abtv. 27. § alapján csak az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme esetén nyújtható be alkotmányjogi panasz.

- [23] Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a kérdésben, hogy az Alaptörvény B) cikke (1) bekezdése nem tekinthető az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazó alaptörvényi rendelkezésnek, ezért erre alkotmányjogi panasz nem alapítható {lásd pl. 3108/2016. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [23]; valamint 3107/2017. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [12]}, függetlenül attól, hogy az indítványban ezzel összefüggésbe hozott XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései sérelmének esetleges fennállása esetén az Alaptörvény B) cikke (1) bekezdése sérelmére hivatkozás funkciótlan lenne.
- [24] Az Alaptörvény 28. cikke ugyancsak nem tekinthető az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazó alaptörvényi rendelkezésnek, ezért alkotmányjogi panasz erre sem alapítható.
- [25] 4.2. Az indítványozó által hivatkozott Alaptörvény XXVIII. cikke (1) és (7) bekezdése rendelkezései alaptörvényben biztosított jogokat fogalmaznak meg. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az indítvány azonban ezen alaptörvényi cikkek vonatkozásában alkotmányjogi értelemben értékelhető indokolást nem tartalmaz. Az indítványozó a bírói jogértelmezést vitatva kérte az Alkotmánybíróságtól a támadott ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, anélkül, hogy indítványa alaptörvény-ellenesség kétségét vagy alapvető alkotmányjogi kérdést vetne fel.
- [26] Az Alkotmánybíróság jelen döntésében is rámutat arra, hogy az „Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvény-nyel való összhangját. A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. Ezért fogalmaz úgy az Abtv. 27. §-a, hogy az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A jogalkotó ezzel a 2012. január 1-jétől hatályos rendelkezéssel teremtette meg a bírói jogalkalmazás és jogértelmezés alkotmányossága vizsgálatának korábban nem ismert lehetőségét. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény és az Abtv. idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panason keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszra. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [27] Mindezeket figyelembe véve az indítvány nem felel meg részben az Abtv. 27. §-ában illetve az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott befogadási feltételnek, ezért azt Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. §-ára és 29. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2018. január 16.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1421/2017.

